

KRAGERØ KOMMUNE SAMFUNN
Postboks 128
3791 Kragerø

Saksbehandler:
Lene Ottersen

Inspeksjonsrapport: Inspeksjon ved Kragerø kommunes avløpsanlegg omfattet av forurensningsforskriften kapittel 14 Kontrollnummer: 2021.239.I.SFVT

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Kenneth Haugholt (avdelingsingeniør)

Fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark:
Lene Ottersen

Andre deltagere fra virksomheten:
Beathe With (kommunalsjef samfunn)
Ernst Kalseth (konstituert virksomhetsleder
VAR)
Stian Solum Karlberg (avdelingsleder VA)

*Andre deltagere fra Statsforvalteren i
Vestfold og Telemark:*
Pernille Bechmann

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Kragerø kommunes avløpsanlegg omfattet av forurensningsforskriften kapittel 14 den 8. oktober 2021. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark avdekket 3 avvik og ga 2 anmerkninger under inspeksjonen.

Statsforvalteren ser alvorlig på avvik 1 da dette er gjentakende fra vårt tilsyn i 2015.

Avvik:

1. Miljøriskovurderingen har mangler, er ikke oppdatert og brukes ikke til tiltaksplanlegging
2. Kommunen har mangelfulle rutiner på ytre miljø
3. Kommunen gjennomfører ikke systematisk gjennomgang av interkontrollen

Anmerkninger:

1. Kommunen bør sørge for at det sikres systematisk utveksling av informasjon i virksomheten
2. Kommunen har manglende kontroll med utslipp via overløp

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 4 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

1. november 2021	Lene Ottersen	Siv Hege Wang Grøvo
dato	kontrollør	fagsjef
	Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: KRAGERØ KOMMUNE SAMFUNN	
Organisasjonsnr.: 987965428	Eies av:
Bransjenr. (NACE-kode): 84.130 - Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked	

Kontrollert enhet

Navn: Kragerø renseanlegg	Anleggsnr.: 3814.0125.01
Kommune: Kragerø	Fylke: Vestfold og Telemark
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 17. juli 1991	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Statsforvalterens aksjon for kommunale avløpsanlegg omfattet av forurensningsloven § 48.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Utslipp til vann
- Prosess og renseutstyr
- Gjeldende utslippstillatelse

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Vi ser alvorlig på avvik 1 som ble avdekket i denne inspeksjonen. Kragerø kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal

kunne avslutte saken, må Kragerø kommune **innen 14. januar 2022** sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet eller planlagt rettet.

Gjennomføringen av tiltakene kan bli fulgt opp ved ny kontroll.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post ([svftpost@statsforvalteren.no](mailto:sfvtpost@statsforvalteren.no)) til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark v/Lene Ottersen.

4. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 27. august 2021. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Statsforvalteren i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften § 39-7.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Kragerø kommune bli ilagt et gebyr på kr 33 800,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften § 39-7. Dette tilsvarer gebyrsats 1 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. §§ 28 og 29 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Statsforvalteren vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

5. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (jf. offentleglova) og på www.norskeutslipp.no.

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Miljørisikovurderingen har mangler, er ikke oppdatert og brukes ikke til tiltaksplanlegging.

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd punkt 6.

Kommentarer:

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd punkt 6 stiller krav til at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Dette skal dokumenteres skriftlig.

Det er etablert en rutine for miljørisikovurdering avløp (Driftshåndbok felles kap. 7.0) med dato: 01.03.2018. Det ble oversendt en miljørisikovurdering for Kragerø renseanlegg og rensedistrikt, samt en liste over prioriterte tiltak den 27.03.2018 fra kommunen til daværende Fylkesmannen i Telemark som dokumentasjon på gjennomført tiltak etter tilsyn i 2015. I vår tilbakemelding på denne, i brev av 24.04.2018, ble det skrevet følgende: *«Miljørisikovurderingen er ganske generell og omtaler i liten grad spesifikke anlegg. Hendelser bør spesifiseres på konkrete anlegg, og det bør være en kobling mellom miljørisikoanalysen og saneringsplan. Det bør som for saneringsplaner utarbeides en konkret og tidfestet handlingsplan basert på resultatene av risikovurderingen.»*

Gjeldende miljørisikovurdering for Kragerø renseanlegg og rensedistrikt med liste over prioriterte tiltak ble oversendt Statsforvalteren 27.09.2021. Disse er identiske det som ble oversendt i 2018, med unntak av at det er satt inn en ny kolonne i listen over prioriterte tiltak som viser status for de enkelte tiltakene i 2021. Hverken miljørisikovurderingen eller liste med prioriterte tiltak er daterte. Disse var heller ikke daterte i oversendelsen av 27.03.2018.

Det er gjennomgående mangelfull kjennskap til miljørisikovurderingen og at denne skal ligge til grunn for prioriteringer/tiltak i planer/saneringsplaner. Det fremgår ingen synlig kobling mellom miljørisikoanalysen og saneringsplanene og denne koblingen er også uklart/ukjent for de ansatte. Forurensningsmessige vurderinger må være en del av grunnlaget for prioritering av tiltak og dette må fremkomme av saneringsplanene.

Klimaeffekter og økt nedbør er ikke tatt inn i miljørisikovurderingen, selv om det ble gitt avvik om dette ved tilsyn i 2015 og videre kommentert i vårt brev av 24.04.2018 . Det bør i saneringsplanene og ev. andre tiltaksplaner sannsynliggjøres at og konkretiseres hvorfor de foreslåtte tiltakene er tilstrekkelig til å håndtere de forventede effektene av klimaendringer.

Det er heller ikke dokumenterte vurderinger av avløpsanleggets resipienter.

Statsforvalteren ser alvorlig på avviket da flere av punktene er gjentakende fra vårt tilsyn i 2015.

Avvik 2

Kommunen har mangelfulle rutiner på ytre miljø

Avvik fra:

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd punkt 7
- Forurensningsforskriften § 14-14

Kommentarer:

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd punkt 7 stiller krav til at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen. Dette skal dokumenteres skriftlig.

Forurensningsforskriften § 14-14 stiller krav om at den ansvarlige for avløpsanlegget plikter å snarest varsle Statsforvalteren dersom utslippet er overskredet med 100 % av det rensekravene tilsier.

Kommunen har rutiner for avvikshåndtering og det er også etablert et system for avviksbehandling, Qm+ som er godt kjent i organisasjonen. Kommunen benytter avvikssystemet til både HMS og kvalitetsavvik + driftsavvik. Det framkom på intervjuene at systemet ikke er helt optimalt for driftshendelser.

Det er fokus i kommunen på at avvik skal meldes og at de skal avsluttes. Det foreligger flere rutiner i internkontrollsystem avløp både i generell del og driftshåndbok felles som omhandler avvikshåndtering/behandling. Disse beskriver hva som er avvik, hvem som skal melde, hva, når og hvordan. Det er også beskrevet når eksterne skal varsles og hva som skal gjøres for å hindre gjentakelse av avvik. Disse rutinene er i varierende grad oppdaterte og ikke helt samstemte.

Rutiner for avvikshåndtering og rutine for å hindre gjentakelse av avvik i generell del ble sist oppdatert dato: 29.06.2015. I driftshåndbok felles foreligger det rutiner som beskriver håndtering av avviksmeldinger i kap. 3.0 Tilsynsrutiner og dokumentasjon, datert 08.08.2012. Videre foreligger det en rutine for avviksbehandling i kap. 6. Denne er datert 22.04.2016.

Kommunen legger varighet av et forhold til grunn som kriterier for om man skal melde avvik eller ikke. Det kommer ikke klart fram hvilke vurderinger som ligger til grunn for de ulike varighetene og om kommunen har kontroll på om de er innenfor krav i forskrift og tillatelse med denne terskelen for avviksmelding. Det er heller ikke helt samsvar mellom kapittel 3.0 og 6.0 i driftshåndboka felles for når avviksmelding skal sendes med tanke på varighet. Noe uklart om det menes intern eller ekstern varsling.

Det er oppgitt i rutiner for avvikshåndtering at avvik som medfører større direkteutslipp skal varsles tilsynsmyndigheten umiddelbart. Det er imidlertid uklart hva som vurderes som større direkteutslipp og om vurdering av resipientens sårbarhet inngår i vurderingene. Det bør gis eksempler på hendelser som påvirker ytre miljø som kan medføre avvik.

Det var meldt avvik på kommunikasjonsbrudd på hovedpumpestasjon som resulterte i overløp ut i sjøen. Det fremgår ikke ut fra avviket hvor lenge og hvor mye som er antatt gått i overløp. Avviket ble heller ikke varslet Statsforvalteren. Dette er begrunnet i at stansen var på godt under 24 timer og ikke av et omfang som kommunen vurderte som rapporteringspliktig.

Bedre oppfølging av kommunikasjonsbrudd ble oppført som tiltak etter overløpshendelsen ved hovedpumpestasjonen. Det ble sagt i intervju at det var utarbeidet rutine for kontroll av

pumpestasjoner ved kommunikasjonsfeil. Rutinen kunne ikke oversendes Statsforvalteren i etterkant av tilsynet. Det er gitt beskjed om at kommunikasjonsfeil og andre alarmer ved kommunens anlegg skal sjekkes fysisk av ansvarlig driftspersonell.

Kragerø kommune fikk to avvik etter egenkontrollrapport for Kragerø renseanlegg for 2020. Tilbakemelding fra kommunen til Statsforvalteren for hvordan avvikene er rettet ble sendt på epost 01.09.2021 med kopi til avdelingsingeniør og virksomhetsleder. Det fremgår ikke at avvikene fra egenkontrollrapporten ble registrert og behandlet i kommunens avviksbehandlingssystem. Det fremgikk også på intervjuene at Statsforvalterens tilbakemelding på virksomhetens årlige egenkontrollrapport, samt kommunens håndtering og tilbakemelding på denne ikke var godt kjent i virksomheten.

Det fremgår ikke av noen rutine at Statsforvalteren skal varsles ved 100 % overskridelse av renskravet. 100 % avvik eller mer fra et renseseffektkrav på 90 % tilsvarer 80 % eller lavere. 100 % avvik eller mer fra et restkonsentrasjonskrav på 25 mg/l tilsvarer verdier på 50 mg/l eller mer. I henhold til egenkontrollrapporteringen og årsrapporten fra Driftsassistansen i Telemark for 2020 viser prøveuttaket fra Kragerø RA den 10.02.2020 at renseseffekt for total fosfor er på 50,8 %. Dette ble ikke varslet Statsforvalteren.

Avvik 3

Kommunen gjennomfører ikke systematisk gjennomgang av interkontrollen.

Avvik fra:

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd punkt 8

Kommentarer:

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd punkt 8 setter krav om at det skal gjøres systematisk gjennomgang av internkontrollen for å sikre at denne fungerer som forutsatt. Det er krav om skriftlig dokumentasjon av dette.

I kommunens internkontrollsystem avløp (Generell del kap. 9.0), datert 08.08.2012 står det at systemrevisjon skal gjennomføres annethvert år og at det er fagansvarlig avdelingsingeniør som har ansvar for dette. Systemrevisjonen skal omfatte gjennomgang og ev. endringer av det totale IK-systemet. Det er beskrevet at det skal settes ned en revisjonsgruppe til dette arbeidet og det foreligger en revisjonsrutine som skal følges. Kommunen har ikke noe system som sikrer at det gjennomføres.

Det framkom både i intervjuene og tilsendt dokumentasjon at det har vært mangelfull oppdatering av internkontrollsystemet. Ut fra oversendte dokumenter fra internkontrollsystemet er den seneste daterte rutine datert 01.03.2018 (rutine for miljørisikovurdering avløp (Driftshåndbok felles kap. 7.0). Andre er datert i 2015/2016, mens enkelte er datert 2012. Dette gjelder for eksempel rutiner for internrevisjon (Generell del kap. 9.0) og tilsynsrutiner/dokumentasjon (Driftshåndbok felles kap. 3.0) som begge er datert 08.08.2012. Dette viser også at det ikke er blitt gjennomgått noe fullstendig systemrevisjon som beskrevet i rutine for internrevisjon (Generell del kap. 9.0).

På intervjuene framkom det at det er virksomhetsleder VAR som har ansvar for oppdatering av IK. Det framkommer også i stillingsutlysningen at det ligger et ansvar på virksomhetsleder å følge opp internkontrollen. Det er viktig med samsvar mellom de ulike delene av internkontrollen så ansvaret blir fordelt og fulgt opp.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunen bør sørge for at det sikres systematisk utveksling av informasjon i virksomheten

Kommentarer:

Den systematiske informasjonsflyten i kommunen bør forbedres, bl.a. gjennom skriftlige prosedyrer i internkontrollen for ledelsens orientering og for distribusjon av informasjon til de ansatte. Det arrangeres allerede faste møter både for kommuneledelsen, mellom kommunalsjef og virksomhetsleder og driftsmøter. Det framgikk at det er faste temaer og at de fleste møter referatføres, men det mangler en dokumentert rutine og/eller agenda for slike møter i internkontrollen.

Resultater fra tidligere tilsyn, Statsforvalterens tilbakemelding på virksomhetens årlige egenkontrollrapport og kommunens håndtering/tilbakemelding på denne var ikke godt kjent i virksomheten. Det kunne vært noe mer informasjon på tvers av avdelingsingeniørene, avdelingsleder og oppover – mye av kunnskapen ligger nå på en avdelingsingeniør. Vi fikk inntrykk på tilsynet at det nå jobbes med å få til bedre samarbeid og utveksling av informasjon for å bli mindre sårbare.

Anmerkning 2

Kommunen har manglende kontroll med utslipp via overløp.

Kommentarer:

Det ble rapportert ca. 350 tilfeller av nødoverløp i egenkontrollrapporten for 2020. En overløpshendelse regnes kun som nødoverløp dersom det skyldes tilstoppinger, pumpestopp eller andre uforutsette hendelser. Overløp som skyldes store nedbørsmengder eller inntrengning av sjøvann må regnes som driftsoverløp.

Det ble gitt avvik om manglende kontroll på driftstid for overløp i vår tilbakemelding på egenkontrollrapporten for Kragerø renseanlegg 2020. Kommunen har gitt tilbakemelding på dette som omfatter en beskrivelse hva som er gjort og hva som skal gjøres for drift overvåkningssystemet, kloakkpumpestasjon, nødoverløp ledningsnett og ledningsnett generelt. Statsforvalteren forutsetter at kommunen følger opp det planlagte arbeidet. Dette vil følges opp i egen sak.

8. Andre forhold

Kommunen har nylig utarbeidet ny hovedplan for vann og avløp som ble vedtatt av kommunestyret 30.09.2021. Denne inneholder kommunens prioriteringer og aktiviteter

innenfor VA-sektoren i planperioden. Den beskriver status og utfordringene på avløpsområdet og mål for avløpshåndteringen, samt en tiltaksplan og fremtidig investeringsbehov.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Statsforvalteren

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- Hovedplan vann og avløp 2021 – 2031 Kragerø kommune. Dato: 14.09.2021.Sweco. Vedtatt i kommunestyret 30.09.2021.Vedlagt:
  - Vedlegg 1: Tiltaksliste. Dato: 15.09.2021
  - Vedlegg 2: Presentasjon av hovedplan VA – presentasjon av hovedlinjer i planen. Dato: 15.09.2021
- Beskrivelse av internkontrollsystemet. Ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Oversikt Internkontrollsystemet – innholdsliste. Ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Rutiner for internrevisjon, (Generell del, kap. 9.0). Dato: 08.08.2012
- Rutiner for avvikshåndtering:
  - Rutiner for avvikshåndtering (Generell del, kap. 6.0). Dato 29.06.2015
  - Rutine for å hindre gjentakelse av avvik (Generell del, kap. 7.0). Dato 29.06.2015
  - Tilsynsrutiner/dokumentasjon (Driftshåndbok felles, kap. 3.0). Dato: 08.08.2012
  - Håndtering av avviksmeldinger (Driftshåndbok felles, kap. 3.4). Dato: 08.08.2012
  - Rutiner for avviksbehandling (Driftshåndbok felles, kap. 6). Dato: 22.04.2016
- Beskrivelse av rensaneanlegg. Ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Miljørisikovurdering Kragerø RA + rensedistrikt. Ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Miljørisikovurdering Kragerø RA + Rensedistrikt prioriterte tiltak m/status 2021. Ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Rutine for miljørisikovurdering avløp (Driftshåndbok felles kap. 7.0). Dato: 01.03.2018
- Gromstad saneringsplan 2019 -2019, VA Consult AS. Foreløpig versjon, Dato: 05.10.2018
- Saneringsplan ledningsnett, utdrag fra saneringsplan, ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Saneringsplan pumpestasjoner, utdrag fra saneringsplan, ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Stillingsbeskrivelser for avdelingsingeniører (3 stk) og avdelingsleder VA. Dato: August 2020

- Utlysningstekst for Virksomhetsleder VAR, utlysning høsten 2021. Oversendt dato: 12.10.2021
- Avvik – 3 stk. Daterte: 07.10.2020, 11.01.2021, 25.01.2021. Oversendt dato: 27.09.2021
- Avvik på kommunikasjonsbrudd på hovedpumpestasjon, datert 24.06.2021. Oversendt dato: 12.10.2021
- Organisasjonsplan. Ikke datert, men oversendt dato: 27.09.2021
- Prøvetakingsplan for Kragerø kommune, avløp – Eurofins. Dato: 04.12.2020
- Prøvetakingsplan kapittel 14 anlegg – Telemark – Sweco, driftsassitansen i Aust Agder og Telemark. Dato: 31.05.2021
- Tilbakemelding på Statsforvalterens avvik til egenkontrollrapportering for 2020, Kragerø renseanlegg, e-post av 01.09.2021
- E-post tilleggsinformasjon fra Kragerø kommune av 01.10.2021 og av 12.10.2021